

Spis treści

Wstęp	8
<i>Simplicitas ordinis</i> – św. Bernard z Clairvaux i pierwsze zalecenia cysterskich kapituł odnoszące się do wystroju i wyposażenia klasztornej świątyni	20
Postanowienia pierwszych cysterskich kapituł odnoszące się do wystroju i wyposażenia kościołów klasztornych	23
<i>Forma ordinis</i> – kościół opactwa w Clairvaux i modelowa koncepcja pierwszych cysterskich świątyń	28
Dyspozycja wnętrza i wyposażenie pierwszych kościołów cysterskich	36
Prezbiterium (<i>sanctuarium</i>) i jego wyposażenie	37
Ołtarz	39
Kredencja, piscyna i sedilia	45
Armarium	49
Kaplice boczne w transepcie	53
Chór i stalle mnichów (<i>chorus monachorum</i>)	57
Chór konwersów (<i>chorus conversorum</i>)	71
<i>Lapides vivi, Deus est lux, ecclesia est Paradisus</i> – kościół cysterski w średniowieczu nośnikiem znaczeń symbolicznych	78
<i>Rectitudo</i> i <i>lapides vivi</i> – świątynia cystersów w interpretacji św. Bernarda z Clairvaux	80
<i>Deus totus est lux</i> – mistyczne znaczenie światła	81
<i>Lapides vivi</i> – mnisi jako „żywe kamienie” świątyni; chór zakonny i nadwieszony nad nim sklepienie	87
<i>Ecclesia est Paradisus</i> – kościół cysterski obrazem Raju	91
Od <i>simplicitas ordinis</i> do splendoru katedr i blasku złota. Kościół cysterski w czasach po św. Bernardzie z Clairvaux	110
Okoliczności towarzyszące procesowi zmian	112
Nowa koncepcja partii wschodniej kościoła – prezbiterium z obejściem i szeregiem kaplic	115
Powody zmiany koncepcji partii wschodniej świątyń klasztornych	121
Boczne ołtarze w nawach i kaplice	126
Bulla <i>Benedictina</i> i cezura połowy XIV wieku	129

Factae sunt imagines et picturae – pojawienie się bogatego wyposażenia i wystroju we wnętrzu kościołów cysterskich	134
<i>Curiositas imaginum et picturarum</i> – obecność i krytyka obrazów, przedstawień figuralnych i rzeźb	137
„Estetyka bieli” i pierwsze witraże	141
<i>Curiositas imaginum</i> w dekoracjach stali	145
<i>Varietas pavementorum</i> – krytyka i zakaz ozdobnych posadzek	161
Polichromie ścian i pojawienie się malarstwa ściennego	165
Pierwsze organy	179
Retabula ołtarzy głównych	182
Retabulum z Fontenay	185
Retabulum z Fontfroide	187
Retabula z Hude i Poblet	189
Retabulum z Wyższego Brodu	191
Pozostałości retabulów łączone z Kołbaczem	193
Retabulum z Wągrowca – Madonna z Wągrowca	195
Pentaptyk z Bukowa	201
Nastawy relikwiarzowe	208
Początki liturgicznego kultu relikwii w zakonie cystersów	210
Sposoby eksponowania relikwii	212
Tablice relikwiarzowe	215
Nastawa relikwiarzowa z Loccum	219
Szafiaste nastawy relikwiarzowe z Doberan i Stams	221
<i>Aula Dei</i> – nastawa relikwiarzowa z Monasterio de Piedra	229
Relikwie <i>Undecim Milium Virginum</i> w nastawach cysterskich ołtarzy	235
Relikwie z <i>ager Ursulanus</i>	237
Kult św. Urszuli i <i>Undecim Milium Virginum</i> w zakonie cystersów	239
Nastawa relikwiarzowa z Pelplina	241
Nastawy relikwiarzowe z Marienrode i Marienfeld	244
Nastawa relikwiarzowa z Marienstatt	247
<i>Capita Undecim Milium Virginum</i> – Łąd, Łekno/Wągrowiec, Obra, Oliwa	254
Ołtarz Świętego Krzyża przy przegrodzie chóru	258
<i>Altare sanctae crucis</i>	259
<i>Crux lignea in medio ecclesiae</i> – krucyfiks nad ołtarzem Św. Krzyża	261
Krucyfiks z Loccum	263
Krucyfiks z Pforta	265
Krucyfiks z Sorø	267
Nastawy ołtarzy Św. Krzyża	273
Gotyckie rzeźbione krucyfiksy jako ślad po zniesionych ołtarzach Św. Krzyża	277
<i>Imago coeli et terrae reginae</i> – figury maryjne w kościołach cysterskich	284
Figury tronującej Marii w typie <i>Sedes Sapientiae</i> . Madonna z Fotneviso	287
Madonna z Ołoboku	287

Madonna z Barda	291
Madonny z Gardna/Koľbacza	295
Figury stojącej Marii z Dzieciątkiem	297
Madonna z Fontenay	299
Madonna z Bukowa – „cysterska Madonna”	301
Lokalizacja oraz funkcja relikwiarzowa i eucharystyczna figur maryjnych	303
Piety	309
LubiąŹ, Wągrowiec, Łąd	311
<i>Pieta</i> i tryptyk z Karsiboru	313
Ołtarzowe retabula tablicowe i obrazy tablicowe	318
<i>Retablo de San Bernardo</i> - początki ikonografii cysterskiej	321
<i>Taula de Santa Ūrsula</i> z Casbas	323
Tablicowe obrazy Matki BoŹej	325
Matka Boska Łaskawa z Krzeszowa	327
Madonna ze Zbrasławia	329
Madonna z WyŹszego Brodu	331
Madonna z Koprzywnicy	335
Matka BoŹa Pokorna w Rudach	341
<i>Regina Angelorum</i> ze Szczyrzyca	343
Kontynuacja tradycji Źredniowiecznej w kościołach cysterskich	
w czasach nowoŹytnych	348
Kościół cysterski w okresie potrydenckim w Źwietle dokumentów zakonu	351
<i>Statuta reformationis</i> z 1580 roku	351
<i>Statuty</i> kapituły generalnej z 1601 roku	352
<i>Rituale Cisterciense</i> z 1686 roku	355
Kontynuacja tradycji wieków Źrednich w nowoŹytnych wnętrzach kościołůw cysterskich	361
Prezbiterium i ołtarz główny	363
Chůr mnichůw i stalle	368
Pozaklauzurowa częŹć kościoła dostępna dla Źwieckich	371
Zakończenie	378
Summary	388
Bibliografia	396
Spis ilustracji	414
Indeks miejscowości	420